

під час уроків математики, здійснення корекційно-розвиткової роботи, забезпечена профілактичних заходів.

Перспектива дослідження. Перспективою проведення подальшого дослідження є вивчення методичного матеріалу та досвіду практичної діяльності щодо подолання дискалькулії в учнів початкових класів з різними порушеннями психофізичного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Ю. А. Теоретико-методологічний аналіз проблеми труднощів математичної діяльності та дискалькулії у спеціальній освіті. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2023. № 10 (134). С. 355-365.
2. Мартинюк, І. А. Патопсихологія. К.: Центр учбової літератури. 2008.
3. Свириденко, Г. В. Профілактика дискалькулії в учнів початкових класів через систему творчих завдань. Research, development. 2021. №40. С. 53-57.
4. Чупахіна, С., Кирста, Н. Попередження дискалькулії у дітей старшого дошкільного віку. Актуальні питання гуманітарних наук, 2021. №40/3. С. 262-269.
5. Butterworth, B. Dyscalculia screener. London: nferNelson Pub. 2003. Режим доступу: https://www.mathematicalbrain.com/pdf/Dyscalculia_Screener_Manual.PDF
6. Butterworth, B., Varma, S., Laurillard, D. Dyscalculia: from brain to education. Science, 2011. 332. С. 1049-1053.
7. Dazhi Cheng, Qing Xiao, Qian Chen, Jiaxin Cui & Xinlin Zhou. Dyslexia and dyscalculia are characterized by common visual perception deficits. Developmental Neuropsychology. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/87565641.2018.1481068?journalCode=hdvn20>.
8. Kosč, L. Vyvinova dyskalkulia ako porucha matematicnych schopnosti v detakom veka. Otasky defektologie, 4.1971.

Наталя БОТНАРЄВА

вчитель-дефектолог КЗ ЗСЗШІ «Джерело»,
вчитель вищої категорії, старший
учитель

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ НАВЧАННЯ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

У статті окреслено та проаналізовано основні дидактичні принципи, на яких ґрунтується навчання учнів з інтелектуальними порушеннями. Зазначено, що основною метою навчання є максимальна автономія та соціалізація таких учнів. Визначено, що головним завданням закладу спеціальної освіти є формування та розвиток соціальних навичок та компетенцій учнів з порушеннями інтелектуального розвитку.

Ключові слова: учні з інтелектуальними порушеннями, дидактичні засади, принципи, методи навчання, заклад спеціальної освіти.

N. BOTNAREVA. DIDACTIC PRINCIPLES OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES EDUCATION

The article outlines and analyzes the main didactic principles on which the education of students with intellectual disabilities is based. It is noted that the main goal of education is the maximum autonomy and socialization of such students. It was determined that the main task of a special education institution is the formation and development of social skills and competencies of students with intellectual disabilities.

Key words: students with intellectual disabilities, didactic principles, principles, teaching methods, special education institution.

Постановка проблеми. Питання дидактичних засад навчання учнів з інтелектуальними порушеннями набуває надзвичайної актуальності, оскільки спеціальна освіта ставить перед собою завдання забезпечення можливостей доступу до якісної освіти для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей. Зростаюче розуміння важливості спеціальної освіти вимагає розробки та впровадження спеціалізованих педагогічних підходів та методик, спрямованих на підтримку розвитку кожної дитини з інтелектуальними порушеннями. Ефективні дидактичні стратегії та підходи не лише сприяють досягненню навчальних цілей учнів, але й сприяють їхньому повноцінному інтегруванню в суспільство, підвищуючи їхню якість життя та соціальну адаптацію.

Актуальність. Дослідження щодо навчання та виховання дітей з інтелектуальними порушеннями привертає увагу багатьох вчених, серед яких Ю. Бистрова, М. Буйняк, В. Коваленко, А. Колупаєва, І. Луценко, Ю. Найда, О. Чопік та інші. Проблему формування комунікативних вмінь у дітей з інтелектуальними порушеннями досліджували також В. Мудрик, А. Бодальов, В. Лисятков та інші. Незважаючи на обширність досліджень у цій області, аспект дидактичних основ навчання учнів з інтелектуальними порушеннями залишається актуальним.

Мета статті – окреслити особливості дидактичних засад навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

Виклад основного матеріалу. Навчання учнів з інтелектуальними порушеннями полягає в інтегральній реалізації виховної, дидактичної та опікунської функцій закладу спеціальної освіти з урахуванням специфічних форм і методів роботи, а також принципів навчання. Навчання учнів з інтелектуальними порушеннями вимагає комплексного підходу, що враховує виховні, дидактичні та опікунські функції спеціальних освітніх закладів. Специфічні форми та методи роботи, а також принципи

навчання стають основою цього процесу. Зокрема, відзначимо, що основоположними дидактичними принципами, на яких ґрунтується навчання та виховання учнів з інтелектуальними порушеннями є такі:

- створення позитивного емоційного зв'язку між вчителем та учнем, врахування індивідуальних особливостей кожного учня, його темпу та ритму розвитку;

- раннє застосування реабілітаційних методів сприяє оптимізації процесу розвитку;

- важливо також враховувати, що рухові функції, когнітивний розвиток та соціальна зрілість учнів можуть покращуватись під впливом як індивідуальних, так і соціальних чинників;

- навіть невеликі досягнення повинні позитивно оцінюватися, а невдачі не повинні пригнічувати;

- залучення сім'ї учня до процесу навчання і співпраця з нею є важливими елементами успішного виховання та навчання;

- важливо, щоб план роботи з учнем був спільним зусиллям і враховував індивідуальні особливості кожної родини;

- необхідно організувати реабілітаційну діяльність закладу освіти, що готує оточуючих для прийняття учнів з інтелектуальними порушеннями, їх акцептації та надання їм допомоги [2].

Педагог може обирати конкретні методи та форми роботи, враховуючи їх очікувану ефективність. Проте на всіх етапах навчального процесу, починаючи з планування, він повинен дотримуватись дидактичних принципів. Це означає глибоке розуміння особливостей кожної дитини та надання їй обґрунтованої, спеціалізованої допомоги; адаптацію педагогічних концепцій до потреб та можливостей учнів та оточення; індивідуалізацію вимог, методів, вибору навчальних засобів, а також організацію і темп роботи; забезпечення доступності предметного матеріалу; поступове збільшення складності навчального матеріалу; активне та свідоме залучення дитини до навчального процесу; використання наочності та прикладів; інтеграцію різних аспектів навчання [1].

Специфіка навчання учнів з інтелектуальними порушеннями полягає у сукупному, інтегрованому навчанні та вихованні. Воно засноване на пізнанні навколишнього світу різними органами чуття протягом усього процесу навчання. По відношенню до багатьох учнів за весь час їх перебування у закладі спеціальної освіти, задовольняючи специфічні

потреби освіти цих учнів. Необхідно визнати право осіб з обмеженими можливостями розвиватися у власному темпі та враховувати це право при складанні методичних планів.

Освітня діяльність закладу спеціальної освіти ґрунтується на індивідуальних освітніх програмах, складених для кожного учня на підставі оцінки багатьма фахівцями рівня його функціонування і містять реальні, конкретні цілі, завдання та матеріал, що знаходяться в сфері його найближчого розвитку. Індивідуальні освітні програми повинні спільно розроблятися всіма без винятки вчителями та іншими фахівцями, які працюють із учнем.

Важливим завданням закладу спеціальної освіти є формування та розвиток соціальних навичок та компетенцій учнів з порушеннями інтелектуального розвитку, куди входять:

- розвиток навичок та умінь, необхідних у повсякденних ситуаціях, пов'язаних з одягом, їжею, особистою гігієною, фізіологічними відправленнями, запобіганням організму від шкідливих факторів;

- розвиток у цій галузі загальноприйнятих навичок та створення установок;

- виховання понять та звичок, що спрямовані на підтримання здорового способу життя;

- залучення до культурних, соціальних та загальноприйнятих у суспільстві життєвих стандартів;

- надання можливостей для вивчення природи та виховання бажання жити у гармонії з нею, а також формування почуття відповідальності за довкілля;

- розвиток творчої активності учнів у таких сферах, як малювання, музика та танці, оскільки ці заняття мають велике терапевтичне значення;

- сприяння та розвиток фізичної підготовки учнів через організацію розваг, рухливих ігор, гімнастичних вправ, а також популяризацію спортивних заходів для дітей з інтелектуальними порушеннями;

- розвиток індивідуальних здібностей, характерних рис та інтересів учнів у тих напрямках, які сприяють різноманітним формам активності [3].

Отже, головною метою навчання є розвиток автономії учня з інтелектуальними порушеннями, його персоналізація та соціалізація, а також надання їй відповідних навичок та знань, щоб вона могла активно брати участь у різних аспектах суспільного життя разом з іншими членами спільноти. Це включає знання та дотримання загально-

прийнятих норм співіснування, при цьому зберігаючи свою власну ідентичність в межах своїх можливостей.

Висновки. Отже, дидактичні основи навчання учнів з інтелектуальними порушеннями є ключовим елементом спеціальної освіти, спрямованої на забезпечення якісної освіти. Розробка та використання ефективних педагогічних стратегій та методик є важливою складовою процесу навчання, сприяючи не лише досягненню академічних цілей, але й розвитку загальних навичок, соціальної адаптації та самостійності учнів з інтелектуальними порушеннями. Дієві дидактичні підходи сприяють інтеграції цих дітей в освітній процес та суспільство в цілому, сприяючи їхньому повноцінному розвитку.

Перспектива дослідження. До перспектив подальших досліджень відносимо аналіз методичних підходів до навчання учнів з інтелектуальними порушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Психолого-педагогічні основи корекційної роботи в спеціальній школі. Хрестоматія. Навчальний посібник / За ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2004. 220 с.
2. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. Частина I. 238 с.
3. Тарасова В.В. Навчання та виховання дітей із порушенням інтелекту: навчально-методичний посібник Харків : 2017. 125 с.

Іван ГОЛОВЕНКО

здобувач вищої освіти
третього (PhD) рівня
спеціальності 016 Спеціальна освіта,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка
Науковий керівник – **Бондаренко Ю.А.**,
докт. пед. наук, професор

ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У роботі здійснено аналіз законодавчо-нормативних документів, що регламентують право на освіту осіб з особливими освітніми потребами в аспекті організаційних, фінансових, понятійних засад, методичного й аналітичного забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсного центру, рівневої підтримки дитини з особливими освітніми потребами в освітньому процесі тощо.